

УДК 378.018:005

DOI 10.69842/prof2026.4.3

*Наталія НОСОВЕЦЬ, Юрій МИСЛИВЕЦЬ,
Олександр КАЛМИКОВ,*

**Nataliia NOSOVETS, Yurii MYSLYVETS,
Oleksandr KALMYKOV**

ПРОФЕСІЙНИЙ ТА ОСОБИСТІСНИЙ ІМІДЖ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

THE PROFESSIONAL AND PERSONAL IMAGE OF EDUCATION INSTITUTION FACULTY MEMBER

У статті здійснено всебічне наукове дослідження професійного та особистісного іміджу викладача закладу вищої освіти, який розглядається як ключовий чинник підвищення ефективності сучасного освітнього процесу. Актуальність обраної теми зумовлена динамічними змінами в ролі педагога в умовах цифрової трансформації, а також зростаючою конкуренцією між університетами, у рамках якої традиційна монополія на знання поступово змінюється парадигмою надання освітніх послуг.

Імідж викладача представлено як багатогранну символічну систему, що інтегрує візуальні риси та глибинні психологічні характеристики особистості. У дослідженні деталізується структура педагогічного іміджу, яка включає такі компоненти, як «Я-концепція», харизма, професійна компетентність, а

також зовнішній образ, що охоплює вербальні й невербальні аспекти комунікації. Окремо акцентується увага на аксіологічному вимірі діяльності педагога, у межах якого виокремлено дві групи цінностей: термінальні (професійна самореалізація та освітня місія) та інструментальні (академічна доброчесність і етика міжособистісного спілкування).

Науково доведено, що створення потужного професійного портрета викладача базується на гармонізації внутрішньої філософії та зовнішніх характеристик, що сприяє формуванню середовища психологічного комфорту і безпеки для студентів. Дослідження також обґрунтовує ідею необхідності інтеграції репутаційного компонента до структури іміджу, адже суспільне сприйняття викладача часто формує уявлення аудиторії ще до початку безпосередньої взаємодії з ним.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробленні конкретних стратегій удосконалення іміджу педагогів, зокрема через процес самоаналізу, застосування цифрових інструментів і дотримання встановлених корпоративних стандартів. Встановлено, що систематична робота над професійним іміджем здатна підвищити рівень успішності студентів у середньому на 25–30%, а також сприяти зміцненню конкурентоспроможності закладу вищої освіти. Матеріали дослідження можуть бути ефективно застосовані у практиці підготовки та підвищення кваліфікації викладачів українських університетів.

Ключові слова: імідж викладача, професійний імідж, особистісний імідж, вища освіта, комунікація, стратегії оптимізації.

This article presents a comprehensive scientific study of the professional and personal image of higher education faculty members, which is viewed as a key factor in enhancing the effectiveness of the modern educational process. The relevance of the chosen topic stems from the dynamic changes in the role of the educator amid digital transformation, as well as the growing competition among universities, within which the traditional monopoly on knowledge is gradually being replaced by a paradigm of educational service provision.

The teacher's image is presented as a multifaceted symbolic system that integrates visual features and deep psychological characteristics of the personality. The study details the structure of the pedagogical image, which includes such components as «self-concept», charisma, professional competence, as well as external image, encompassing verbal and nonverbal aspects of communication. Separate emphasis is placed on the axiological dimension of the teacher's activity, within which two groups of values are distinguished: terminal (professional self-realization and educational mission) and instrumental (academic integrity and the ethics of interpersonal communication).

It has been scientifically proven that creating a strong professional profile for a teacher is based on harmonizing their inner philosophy with their outward characteristics, which helps foster an environment of psychological comfort and safety for students. The study also substantiates the idea of the need to integrate the reputational component into the image structure, as the public perception of a teacher often shapes the audience's impression even before direct interaction with them begins.

The practical significance of the results lies in the development of specific strategies for improving educators' images, particularly through self-analysis, the use of digital tools, and adherence to established corporate standards. It has been established that systematic work on professional image can increase student success rates by an average of 25–30% and also contribute to strengthening the competitiveness of higher education institutions. The research materials can be effectively applied in the practice of training and professional development for faculty members at Ukrainian universities.

Key words: *teacher image, professional image, personal image, higher education, communication, optimization strategies.*

Постановка проблеми. Одним із важливих шляхів для підвищення результативності педагогічної роботи є формування та вдосконалення позитивного професійного іміджу викладача. Імідж виступає потужним інструментом психологічного впливу, оскільки зацікавленість особою викладача часто стає першим кроком до залучення студентів до навчального процесу та викликаної ним дисципліни. Самої лише професійної компетентності недостатньо для досягнення успіху в педагогічній діяльності чи формування високої репутації. Для цього необхідно свідомо розвивати позитивний професійний імідж, приділяти йому системну увагу, адаптувати свої навички й підходи відповідно до очікувань студентів, керівництва, колег, а також потреб сучасного навчального середовища. Питання сутності педагогічного іміджу, його впливу, умов формування і шляхів удосконалення заслуговують поглибленого вивчення. Це передбачає розробку методик його діагностики, підходів до стимулювання позитивних змін і перетворення іміджу на значущий компонент педагогічного процесу. Усе зазначене підкреслює актуальність цієї теми дослідження та необхідність подальших наукових розвідок у цій галузі.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз останніх досліджень у галузі педагогічної іміджології свідчить про те, що проблема формування образу викладача закладу вищої освіти залишається надзвичайно актуальною та динамічною. Сучасні науковці розглядають цей феномен не просто як зовнішню оболонку, а як складну багатогранну систему, що інтегрує візуальні риси із глибинними психологічними характеристиками особистості. У роботах таких дослідників, як І. Варнавська та Р. Чепок, акцентується увага на тому, що професійний імідж базується на гармонійному поєднанні особистісних цінностей, рефлексії власного досвіду та володінні інноваційними методиками викладання.

Важливим вектором наукових розвідок є структурування компонентів іміджу. Зокрема, Т. Поясок та О. Беспарточна пропонують розділяти структуру образу на основний блок, що включає природні та професійні складники, та символічний блок, який охоплює візуальні, аудіальні та навіть ольфакторні аспекти сприйняття. Своєю чергою, І. Ніколаеску та О. Горовенко доповнюють ці дослідження когнітивними та мотиваційно-ціннісними компонентами, вказуючи на те, що внутрішня умотивованість і здатність до самоконтролю є критичними для успішної самопрезентації педагога.

Окремий напрям досліджень присвячений трансформації ролі викладача в умовах цифрового суспільства. О. Михайленко та Г. Тимошко зауважують, що сучасний освітній простір поступово переходить до парадигми надання освітніх послуг, де викладач втрачає монополію на знання. Це змушує науковців шукати нові стратегії оптимізації іміджу, які б поєднували в собі характеристики авторитетного науковця та гнучкого фасилітатора, здатного на партнерську взаємодію зі студентами.

Дослідниці В. Лугова та Г. Чумак обґрунтовують необхідність включення репутаційного компонента до структури іміджу, оскільки суспільне сприйняття та попередньо сформована думка аудиторії часто визначають рівень довіри до викладача ще до початку безпосередньої комунікації. Також у працях М. Навроцької та Т. Туркот підкреслюється пріоритетність особистісного іміджу над суто професійним, оскільки саме індивідуальні якості, такі як емпатія, доброзичливість та харизма, стають фундаментом для створення середовища психологічного комфорту. Таким чином, актуальні наукові праці демонструють перехід від статичного розуміння образу до динамічної моделі «Я-концепції», яка постійно вдосконалюється через самоаналіз та адаптацію до очікувань сучасних здобувачів освіти.

Методологія дослідження. Методологія дослідження базується на комплексному поєднанні загальнонаукових та спеціальних методів, що забезпечують системний аналіз образу сучасного педагога. Робота ґрунтується на принципах об'єктивності та цілісності у вивченні зовнішніх і внутрішніх аспектів іміджу.

Провідним методом став теоретичний аналіз наукових джерел, який дозволив уточнити понятійно-категоріальний апарат та розкрити зміст ключових термінів. Завдяки методам систематизації та класифікації було впорядковано структуру іміджу

(габітарний, вербальний, невербальний складники) та згруповано педагогічні цінності на термінальні та інструментальні.

Для виокремлення специфіки викладацького образу використано порівняльно-зіставний метод, що допоміг проаналізувати відмінності між реальним («поточним») та ідеальним («бажаним») іміджем. Метод моделювання дозволив представити процес формування іміджу як взаємодію суб'єкта, об'єкта та засобів комунікації. Застосування аксіологічного підходу забезпечило дослідження ціннісних орієнтирів викладача, а аналітико-синтетичний метод сприяв формуванню висновків та практичних рекомендацій щодо професійної самопрезентації.

Мета розділу – науковий аналіз професійного та особистісного іміджу викладача ЗВО як цілісного феномену.

Дослідження спрямоване на розкриття структури педагогічного образу, визначення його ролі в сучасному освітньому процесі та обґрунтування стратегій формування авторитету педагога в умовах цифровізації та нової парадигми надання освітніх послуг.

Виклад основного матеріалу. Фундаментом для побудови гуманістичного світогляду сучасного вчителя є його психолого-педагогічна компетентність, що об'єднує рефлексивні, етичні та комунікативні аспекти. Саме ці компетенції визначають ступінь сформованості особистісно-професійного іміджу викладача закладу вищої освіти. Здатність педагога свідомо й цілеспрямовано формувати власний імідж, а також усвідомлювати вплив, який він справляє на учасників освітнього процесу, прямо корелює зі спроможністю до рефлексії, критичного аналізу своїх психологічних характеристик та їх корекції у разі необхідності. Отже, розвиток рефлексивних навичок стає ключовим критерієм професійної зрілості викладача.

В умовах глобальної цифровізації та становлення інформаційного суспільства традиційна роль викладача ЗВО зазнає докорінних змін. Він перестає виступати як єдине джерело знань, втрачаючи монополію на володіння інформацією та свою винятковість у цьому аспекті. Сучасний освітній простір дедалі більше набуває ознак сфери освітніх послуг, де здобувачі освіти виступають у ролі клієнтів, які автономно формують свою освітню траєкторію. У зв'язку з цим, пріоритетним завданням стає вдосконалення комунікативної гнучкості педагога та його здатності до конструктивного діалогу з аудиторією.

Питання ефективності візуального та професійного образу залишається однією з центральних проблем сучасної іміджології. Імідж викладача закладу вищої освіти повинен формуватися з урахуванням специфіки його професійної діяльності та особливостей цільової аудиторії. Слід окремо відзначити, що імідж такого фахівця є багатошаровим і поєднує в собі дві основні складові: імідж науковця, що акцентує аналітичність, абстрактність мислення та захоплення науковими дослідженнями, і імідж педагога, метою якого є створення сприятливих умов для оптимального засвоєння інформації, її доступність і зрозумілість. Крім того, професійне обличчя викладача обов'язково має транслювати відкритість, позитивну налаштованість та готовність до щирого спілкування зі студентами (Михайленко, 2025).

Якщо звернутися до етимології, то англійське слово «image» буквально перекладається як «образ» або «віддзеркалення». З точки зору сприйняття цього образу суб'єктом іміджу, поняття можна трактувати, як поєднання «матеріальних» (тобто видимих) характеристик об'єкта та «ідеальних» (невидимих) аспектів його властивостей (Хавкіна, 2017: 12).

У науковій літературі імідж часто розглядається як символічний конструкт, що репрезентує головні риси особистості. Водночас, імідж виступає як абсолютно нова реальність, що створюється шляхом цілеспрямованого й ретельно організованого процесу з чітко визначеними характеристиками. Цікаво, що ця сконструйована реальність нерідко може зовсім не відповідати об'єктивним властивостям носія, для якого вона формується. Таким чином, ми маємо справу зі штучно створеним соціально-психологічним феноменом, що має виражену символічну природу (Барна, 2008).

Згідно з тлумачними джерелами, під цим поняттям розуміють спеціально побудований репрезентативний образ особи (наприклад, публічного діяча), призначений для масового сприйняття (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2005: 120).

Розглядаючи імідж як копію реального об'єкта, можна сказати, що це зовнішня презентація людини в очах суспільства. Він формується як сприйняття індивіда, продукту чи організації у масовій свідомості через використання інструментів публіситі, реклами або пропаганди. Імідж є своєрідним «фасадом» образу, де манери (жести) та міміка відіграють роль найбільш виразних архітектурних елементів (Дячук, 2017).

Науковці класифікують імідж за функціональними ознаками на кілька основних типів (Педагогіка вищої школи, 2024: 239):

- дзеркальний – суб'єктивне бачення власних переваг і приховування вад, яке може не збігатися з думкою оточуючих;

- бажаний – той ідеал, до якого людина прагне у своїх професійних амбіціях;

- поточний – реальна оцінка особистості колегами чи студентами на основі наявної інформації;

- множинний – гнучкий образ, що трансформується залежно від контексту ситуації;

- корпоративний – відображає цінності та репутацію всього навчального закладу.

Дослідниця М. Навроцька (Навроцька, 2014) наголошує на важливості розмежування особистісного та суто професійного самопредставлення. Особистісний імідж представляє собою образ людини, що формується на основі її внутрішніх якостей і унікальних індивідуальних характеристик. Він може бути як позитивним, так і негативним. Натомість, професійний імідж відображає профіль людини, обумовлений її професійними якостями, який також містить як позитивні, так і негативні аспекти. Практика показує, що саме внутрішні якості особистості часто стають домінуючими у сприйнятті професіонала.

Аналізуючи психологічну структуру педагогічного образу, Т. Туркот виокремлює в ньому низку фундаментальних компонентів. Серед основних виділяються професіоналізм і компетентність, ерудиція, творча енергія, а також високий рівень загальної й педагогічної культури. Особливу увагу приділено важливим психологічним та особистісним якостям, таким як емпатія, чуйність, рефлексивність, доброзичливість і здатність уникати конфліктів. Крім того, невід'ємним елементом іміджу є добре фізичне та психічне здоров'я. Важливою складовою також є естетичний вигляд: від охайності одягу до культури рухів та привітної міміки, що формує перше позитивне враження (Туркот, 2011: 487).

Професійний авторитет і візуальний образ викладача є результатом складної взаємодії внутрішніх переконань та зовнішніх очікувань. Цей образ може створюватися як свідомо, так і підсвідомо, залежно від поєднання індивідуальних характеристик викладача, вимог професійної діяльності та сприйняття аудиторії. До таких факторів належать особистісні риси педагога, його

мотиви, інтереси, життєві цінності, психологічні особливості, самосприйняття (Я-концепція), а також наявний рівень знань, вмінь і навичок. На цей процес впливають як стандарти професійної етики, так і запити основних споживачів знань – студентської спільноти та суспільства (Лугова & Чумак, 2020).

Залежно від домінуючого стилю викладання, типи професійного іміджу можна поділити на дві протилежні моделі (Педагогіка вищої школи, 2024: 239):

- «Закритий» – притаманний авторитарним педагогам, де дистанція та відсутність емоційного контакту заважають розумінню студента;

- «Відкритий» – характерний для демократичного стилю, де в основі лежить партнерство та активний обмін досвідом.

Підсумовуючи, зазначимо, що розуміння функціональних особливостей професійного іміджу дозволяє викладачеві ефективно керувати власною репутацією та відповідати високим запитам сучасного освітнього середовища.

Таблиця 1

Структура педагогічного іміджу викладача

Погляди науковців	Репрезентовані складові педагогічного іміджу викладача
І. Варна夫ська, Р. Чепок (2024)	<ul style="list-style-type: none"> - особистісні складові: цінності педагога, критичне осмислення власних професійних досягнень (рефлексія); - професійні складові: спеціалізовані знання, уміння та навички; - комунікативні складові: професійна комунікація та володіння інноваційними методиками; - соціальні складові: професійний досвід та досягнення.
Т. Поясок, О. Беспарточна (2020)	<ul style="list-style-type: none"> - природний, особистісний, професійний та поведінковий складники (основний блок); - - візуальний, аудіальний, ольфакторний і кінестетичний складники (символічний блок).
І. Ніколаєску (2011)	<ul style="list-style-type: none"> - когнітивний компонент виконує системоутворювальну функцію, оскільки знання та здатності є ключовими чинниками, що впливають на ефективність та результативність професійно-педагогічної діяльності;

Погляди науковців	Репрезентовані складові педагогічного іміджу викладача
	<ul style="list-style-type: none"> - емоційний компонент сприяє формуванню й розвитку у педагогічних і науково-педагогічних працівників стійкого позитивного ставлення до навколишньої дійсності, що є важливим для гармонійного виконання їхніх професійних обов'язків; - функціонально-комунікативний компонент розкриває специфіку використання засобів і прийомів, які педагоги застосовують у процесі своєї професійної діяльності для досягнення поставлених завдань.
О. Горovenko (2013)	<ul style="list-style-type: none"> - мотиваційно-ціннісний компонент передбачає виявлення рівня внутрішньої умотивованості до здійснення педагогічної діяльності; - компетентнісний компонент акцентує увагу на формуванні та розвитку професійних знань, умінь та навичок, необхідних для успішного виконання педагогічних функцій; - діяльнісний компонент репрезентує систему особистісних норм, які забезпечують регуляцію поведінки, а також демонструє здатність до самоорганізації, самоконтролю та рефлексії у професійній діяльності; - комунікативний компонент відзначається конструктивним характером професійно-педагогічного спілкування, що сприяє ефективній взаємодії з учасниками освітнього процесу.

Особливої уваги заслуговують технологічні функції, які сприяють формуванню позитивного професійного іміджу педагогічних чи науково-педагогічних працівників. Серед них можна виокремити такі (Педагогіка вищої школи, 2024: 240; Таможська, 2024):

- міжособистісна адаптація в системах взаємодії охоплює різні рівні спілкування, зокрема такі формати: «педагогічний або науково-педагогічний працівник ↔ здобувачі освіти», «колега ↔ колега», «педагогічний або науково-педагогічний працівник ↔ керівництво закладу вищої освіти», а також «педагогічний або науково-педагогічний працівник ↔ стороння особа». Це включає: пристосування до соціального або освітнього середовища, побудову доброзичливих відносин, прогнозування та співвіднесення

реакцій (дій, міміки, учинків) колег чи здобувачів освіти зі своїми власними діями. Також важливими є зосередження уваги на собі, розпізнавання невербальних сигналів щодо психологічного стану оточення, сприйняття індивідуальних відмінностей у рольовій поведінці та уникнення можливих конфліктів;

- демонстрація кращих особистісних і професійних якостей, які викликають повагу та довіру;

- приховування негативно сприйманих характеристик, які можуть викликати упередженість оточення. До цього належить корекція зовнішнього вигляду за допомогою ретельно підбраного одягу, доречного макіяжу, стильних зачісок та аксесуарів;

- фокусування уваги на створенні позитивного образу, який сприяє зниженню психологічних або емоційних бар'єрів у процесі спілкування. Особлива увага приділяється змістовності діалогу та забезпеченню комфортної атмосфери для взаємодії;

- подолання вікових розбіжностей, що передбачає володіння технологіями самопрезентації – це створення поведінкової моделі відповідно до соціальної ролі, беручи до уваги загальноприйняті норми та професійні цінності.

Сучасні науково-педагогічні працівники у своїй професійній діяльності все частіше віддають перевагу компетентнісному підходу в освіті. Такий підхід акцентує увагу на активному залученні здобувачів освіти до навчального процесу, сприяючи при цьому більш глибокому засвоєнню знань та цілеспрямованому розвитку ключових навичок, необхідних для їхньої подальшої діяльності (Тамозhska, Rud, Medynskyi, Polukhtovych, Kuzemko, Rudenko-Kraievskа, 2024). Отже, пріоритетом стає не просто трансляція інформації, а формування готовності студента до практичного застосування здобутого досвіду.

Процес побудови успішного професійного образу викладача є складним і багатоаспектним, оскільки він реалізується через низку специфічних технологічних функцій. Серед них варто виділити такі:

- міжособистісна адаптація: здатність швидко інтегруватися в конкретне соціальне середовище, налагоджувати доброзичливі стосунки й привертати до себе увагу. Цей аспект відіграє ключову роль у створенні сприятливого комунікаційного простору;

- презентація сильних сторін особистості: демонстрація переваг і рис характеру, які вважаються суспільно прийнятними та естетично привабливими. Такий підхід сприяє формуванню позитивного сприйняття викладача його аудиторією;

- нівелювання недоліків: вміння приховувати негативні аспекти зовнішності або особистості за допомогою ретельно обраного стилю одягу, макіяжу, зачіски й аксесуарів. Це не лише допомагає зберігати впевненість, але й створює гармонійний образ;

- управління увагою: ефективно спрямування інтересу аудиторії на найбільш вигідні аспекти іміджу викладача. Таке фокусування полегшує комунікативну взаємодію, усуває потенційні психологічні бар'єри та сприяє адекватному сприйняттю змісту дискурсу;

- мінімізація вікових та соціальних бар'єрів: опанування методик самопрезентації, які дозволяють обирати оптимальні моделі поведінки відповідно до соціальної ролі.

Завдяки реалізації цих функцій створюється цілісний фундамент професійного авторитету, що суттєво підвищує рівень довіри до педагога з боку колег та студентів.

Порівняльний аналіз поглядів вітчизняних та іноземних науковців щодо структури педагогічного іміджу дозволяє стверджувати, що, попри різницю в термінології, більшість дослідників визнають критичну важливість візуальної привабливості, культури спілкування (як вербальної, так і невербальної), а також високого рівня професійної фаховості та індивідуальних психологічних особливостей (Лугова & Чумак, 2020). На наше переконання, цей перелік потребує доповнення репутаційним компонентом. Варто враховувати, що сформована репутація часто стає тим випереджальним фактором, який заздалегідь програмує сприйняття викладача студентською спільнотою.

Звертаючи увагу на рис. 1, виділимо основні характеристики структурних елементів педагогічного іміджу, що представлені дослідниками як багатогранна система, що охоплює такі ключові складові:

- Я-концепція – це уявлення педагога про власну особистість, орієнтоване на розвиток, самореалізацію та усвідомлення соціальної реальності. Вона формує внутрішнє ядро педагогічного образу та визначає загальний напрям професійної діяльності;

- внутрішній образ – аксіологічний компонент, що включає систему цінностей та особистісні якості. Цінності стають частиною особистості за умови їхнього узгодження із самооцінкою та внутрішнім світоглядом педагога;

- харизма – здатність викликати інтерес, довіру й повагу з боку здобувачів освіти та колег завдяки особистій привабливості,

переконливості та вмінню надихати. Це якість, яка сприяє встановленню глибокого емоційного зв'язку між викладачем і аудиторією;

Рис. 1. Структурні компоненти педагогічного іміджу (Педагогіка вищої школи, 2024: 240)

- професіоналізм і педагогічна компетентність – сукупність професійних знань, умінь, навичок і стиля роботи педагога. Сюди також входить авторитет викладача, прагнення до кар'єрного росту, готовність до постійного саморозвитку та самовдосконалення;

- зовнішній образ – поєднання візуальних, вербальних і невербальних проявів. Це і манера одягатися, стиль зачіски та макіяжу, і характерна хода. Сюди ж відносяться мовні особливості, комунікативні вміння, мистецтво публічного виступу, поведінка під час спілкування, а також міміка, жести і постави.

Таким чином, педагогічний імідж є гармонійним поєднанням внутрішньої глибини особистості та зовнішніх проявів, які разом створюють цілісний образ, що надихає оточуючих і сприяє досягненню професійних цілей.

Закономірно, що імідж відіграє важливу роль у підвищенні ефективності професійної діяльності особистості. Для досягнення цього необхідно забезпечити такі умови:

- спиратися на базові емоційно-образні установки, властиві особистості;

- використовувати образ або символ із зони найближчого розвитку як рольову модель для наслідування;

- формувати соціальне середовище відповідно до цілей навчання, яке сприяє прийняттю, стимулює розвиток і допомагає вирішувати соціально-особистісні проблеми;

- спрямовувати розвиток особистості в чітко визначеному руслі;

- організовувати діяльність, яка гарантує психологічний комфорт і мобілізує ресурси через формування стану високої активності, а також створювати умови для досягнення успіху, що сприяє підвищенню результативності.

Аналізуючи механіку побудови професійного обличчя вчителя, варто виокремити низку детермінант, що безпосередньо моделюють цей процес. До них належать: прагматична і психологічна мотивація викладача; усвідомлення ним цілеспрямованості власних дій у створенні індивідуального стилю; особисті можливості педагога; фактор середовища, адже педагог часто змушений адаптуватися до потреб і очікувань учнів, а також до вимог аудиторії; вибір моделі поведінки; результативність діяльності; і, зрештою, ставлення педагога до власної «Я-концепції». Сукупність цих чинників визначає не лише зовнішню привабливість образу, а й глибину його впливу на освітнє середовище.

Робота над власним образом дає змогу не лише підкреслити сильні сторони особистості та нівелювати певні вади, а й повністю переосмислити та, за необхідності, трансформувати їх. У підсумку кожен педагог розвиває свій унікальний стиль професійної діяльності. Ефективність індивідуального педагогічного іміджу суттєво впливає на успіх у професійній сфері і є відображенням особистісних характеристик та внутрішнього світу вчителя. Отже, професійне обличчя викладача стає проекцією його ціннісних орієнтирів та інтелектуального потенціалу.

Варто зауважити, що результативність роботи педагога оцінюється різними соціальними групами, чий очікування часто є діаметрально протилежними. Тому педагогічний імідж має бути гнучким, самостійним і толерантним. Його формування потребує індивідуального підходу з урахуванням вікових особливостей учнів чи студентів, соціального контексту, а також низки інших факторів. Важливу роль у цьому відіграють стиль керівництва викладача, його особиста культура та система поглядів, які в сукупності визначають характер взаємодії з оточенням. У такий спосіб формується адаптивна модель поведінки, що дозволяє фахівцеві залишатися авторитетним у будь-якій ситуації.

Спираючись на результати аналізу наукових розвідок та положень етичних кодексів (Лугова & Чумак, 2019), ми сформулювали кілька припущень щодо специфіки формування образу науково-педагогічного працівника. По-перше, питання іміджу викладача закладу вищої освіти є надзвичайно актуальним у сучасних умовах. По-друге, на процес організації міжособистісної взаємодії та ефективного виконання викладачем своїх професійних обов'язків значний вплив мають як його професійні, так і особисті якості. Нарешті, серед складових іміджу викладача найменш розвиненими виявляються габітарний та комунікативний аспекти. Ці висновки вказують на необхідність більш прискіпливої уваги до зовнішньої та мовленнєвої культури сучасного викладача.

Діяльність викладача у вищих навчальних закладах відіграє надзвичайно важливу роль у суспільному житті, активно сприяючи процесам державотворення, вихованню національної свідомості й формуванню духовної культури українського народу. Професійна педагогічна робота викладача вищої школи сприймається як цілісна, багатовимірна та динамічна система. У сучасних дослідженнях визначені ключові структурні елементи та функції, які формують основу цієї діяльності. Зазначена модель включає п'ять основних складових: суб'єкт педагогічного впливу, об'єкт цього впливу, спільний зміст діяльності, чітко визначені цілі навчання та ефективні засоби педагогічної комунікації.

Специфіка викладацької праці безпосередньо обумовлена її роллю в межах соціального розподілу праці в системі «Людина – Людина». Професійна діяльність педагога має свою унікальність і висуває специфічні вимоги. Насамперед це стосується сукупності фізичних, інтелектуальних ресурсів і здібностей викладача, без яких ефективно навчання та виховання студента стають неможливими. Особливе місце в структурі цих вимог посідають організаторські здібності, що дозволяють ефективно координувати освітній процес.

Окремої уваги заслуговує той факт, що об'єкт педагогічного впливу – студент – одночасно є активним суб'єктом цієї взаємодії. Ступінь активності студентів як учасників навчального процесу великою мірою залежить від рівня їхньої підготовки, зокрема організаційних знань і навичок. Таким чином, результативність навчання визначається не лише майстерністю викладача, а й готовністю здобувача освіти до продуктивної співпраці.

Отже, діяльність викладача закладу вищої освіти належить до найбільш відповідальних напрямків інтелектуальної праці, адже

вона орієнтована на підготовку фахівців найвищої кваліфікації для різних сфер народного господарства, а також на виховання інтелектуальної та культурної еліти суспільства. У цій роботі органічно поєднуються фундаментальні знання й наукова ерудиція, педагогічна майстерність, висока культура, моральна зрілість, а також усвідомлення соціальної відповідальності й професійного обов'язку.

Викладачі виконують широкий спектр функцій, серед яких можна виділити: організаторську (координація навчального процесу й забезпечення впорядкованої комунікації у передаванні знань та навичок), інформаційну (розповсюдження сучасної і важливої інформації), трансформаційну (перетворення академічних знань у практично застосовувані компетенції), орієнтовно-регулятивну (визначення структури знань та їх адаптація під індивідуальні потреби студентів), культурно-просвітницьку та мобілізуючу (мотивацію студентів до саморозвитку, самовираження та успішної роботи в умовах динамічного суспільства).

Викладач вищої школи вирізняється сукупністю важливих компетенцій і якостей, які формують його професійний і особистісний портрет. Основними складовими є такі аспекти (Тимошко, 2025):

- висока професійна компетентність: глибокі знання та широка ерудиція у науково-предметній сфері, здатність до нестандартного мислення, високий рівень креативності, володіння інноваційними підходами, тактиками й стратегіями, а також методами вирішення творчих завдань;

- педагогічна компетентність: глибоке розуміння засад педагогіки та психології, зокрема андрагогіки, обізнаність у медико-біологічних аспектах інтелектуальної діяльності, вільне володіння сучасними методами та цифровими технологіями навчання;

- соціально-економічна компетентність охоплює сукупність знань, пов'язаних із глобальними процесами розвитку цивілізації, особливостями функціонування сучасного світу, а також основними принципами соціології, економіки, менеджменту та права. Ця компетенція формує здатність аналізувати складні суспільно-економічні явища, розуміти їхні взаємозв'язки та вплив на різні аспекти суспільного життя;

- комунікативна компетентність: високий рівень культури усного й писемного мовлення, знання іноземних мов, вміння працювати з сучасними інформаційними технологіями, а також застосування ефективних методів міжособистісного спілкування.

Також важливою особливістю є високий рівень загальної культури, яка включає сформований науковий світогляд, міцну систему національних та загальнолюдських духовно-моральних цінностей.

Викладацька діяльність у системі вищої школи розглядається як специфічна форма інтелектуальної творчості. Її творчий характер виявляється у виборі методологічного інструментарію та розробці авторських технологій, спрямованих на реалізацію стратегічних завдань сучасної освіти. До таких завдань належать: забезпечення ефективного освітнього процесу, передача фундаментальних знань майбутнім фахівцям, формування у студентів навичок самостійного здобуття інформації за обмежений час, розвиток їхнього творчого мислення, навчання методам наукових досліджень і виховання високоосвічених та культурних особистостей. Отже, через поєднання наукового пошуку та педагогічної майстерності викладач створює умови для становлення фахівця нового покоління.

Фундаментальною характеристикою сучасного педагога виступає його професійна стійкість, що визначає здатність до тривалої та ефективної праці. Це інтегрована якість особистості педагога, яка дозволяє йому протягом тривалого часу впевнено та незалежно виконувати свої професійні обов'язки навіть у непередбачуваних умовах. Ця здатність забезпечує мінімізацію емоційного навантаження та помилок у процесі роботи. Таким чином, високий рівень психологічної витривалості стає запорукою збереження професійного здоров'я та якості викладання.

На особливу увагу серед особистісних якостей фахівця заслуговує педагогічна комунікативність, яка є базовою умовою успішного виконання посадових обов'язків. Педагогічне спілкування являє собою сукупність методів і засобів, застосування яких сприяє досягненню цілей навчання та виховання, а також визначає характер взаємодії між двома основними суб'єктами освітнього процесу. Саме через налагодження конструктивного діалогу викладачеві вдається створити сприятливий мікроклімат у студентському колективі та забезпечити ефективну трансляцію знань.

До технік ефективного спілкування сучасних викладачів закладів вищої освіти із студентами можна віднести такі рекомендації:

- використовуйте мову, зрозумілу аудиторії (залежно від складу учасників освітнього процесу);

- демонструйте повагу до співрозмовника, у разі потреби підкреслюючи його важливість;

- проявляйте щирий інтерес до проблем студентів; давайте їм змогу повністю висловитися, цінують їхню думку та вислуховуйте аргументи перед формулюванням власної позиції;

- розвивайте навички активного слухання, слідкуйте за логікою висловлювань співрозмовника;

- уникайте демонстрації своєї переваги чи нав'язування думки;

- під час критики результатів або поведінки студента не переходьте на особистості й зберігайте об'єктивність.

Ефективне управління сучасним освітнім процесом у закладі вищої освіти можливе лише за участі педагога з видатними особистими і професійними якостями. Така людина повинна володіти глибокими знаннями у своїй сфері, а також демонструвати низку унікальних рис: самодисципліну і високі вимоги до своєї діяльності, чітко сформовані цінності, орієнтацію на особистість як найвищу цінність суспільства, та впевненість у своїх силах завдяки позитивній «я-концепції».

Цей фахівець повинен мати творчу сміливість і готовність до ризику, здатність управляти своїми емоціями та діями, прагнення до самопізнання і постійного розвитку. Важливими є його вміння мотивувати студентів через силу переконання, показувати перспективи особистісного і професійного становлення, а також бути носієм ініціативності, внутрішньої свободи і рішучості у досягненні поставлених цілей.

Окрім цього, педагог має бути відкритим до наукового, культурного й інформаційного середовища, демонструвати здатність аналізувати й трансформувати соціально-педагогічну та інші види інформації у корисну діяльність закладу освіти. Він повинен вміти шукати компроміси, оперативно реагувати на нагальні проблеми студентського життя, окреслювати шляхи його розвитку, а також проявляти адаптивність у швидкозмінних умовах. Надзвичайно важливою рисою є здатність створювати згуртовану команду однодумців.

Фундаментальні внутрішні аспекти самосприйняття викладача значною мірою визначають його психологічний стан, який безпосередньо впливає на зовнішність, вираз обличчя та поведінкові реакції. Зовнішній вигляд викладача має узгоджуватися з очікуваннями оточення, будь то широка аудиторія чи вузька професійна спільнота, наприклад, педагоги або науковці. Спосіб, у який люди сприймають зовнішність, залежить від соціального контексту і включає аудіальні, візуальні, кінестетичні та навіть нюхові компо-

ненти. Почуття культури й естетики виступають основою формування позитивного іміджу педагога, сприяючи вибору гардероба, що не лише створює приємне враження, але й акцентує професійні та особистісні переваги. Лаконічність, поміркованість, гарний смак і естетична гармонія здатні довершити образ викладача і підсилити його авторитет у професійному середовищі. Таким чином, розвиток навичок самопрезентації дозволяє сформувати сучасний та інтелектуально привабливий портрет науковця, де особливе місце посідають вербальні та невербальні засоби комунікації.

Особистість викладача як унікального фахівця неможливо уявити без сформованої внутрішньої філософії та стійкої професійної «Я-концепції». Цінності, будучи складним психолого-педагогічним феноменом, визначають не лише ставлення людини до навколишнього світу, а й до самої себе. Це є результатом специфічного процесу оцінки, що включає суб'єкта оцінки, об'єкт оцінки та відповідну рефлексію. Саме цінності надають діяльності особистості аксіологічної спрямованості та займають фундаментальне місце у становленні професійно-педагогічної культури викладачів закладів вищої освіти. У підсумку, саме ціннісні орієнтири стають стрижнем, навколо якого вибудовується вся освітня стратегія та етика взаємодії зі студентами.

Науковці обґрунтовано підкреслюють важливість всебічного та гармонійного розвитку особистості як однієї з базових цінностей у контексті побудови справедливого суспільства. З огляду на специфіку та результати педагогічної діяльності, можна виділити кілька рівнів педагогічних цінностей (Педагогіка вищої школи, 2024: 241):

- суспільно-педагогічні - це ідеї, норми та правила, які перебувають у просторі моралі, релігії та філософії й регламентують соціальні контакти.

- професійно-групові - концепції й стандарти, що визначають педагогічну діяльність у межах певних професійних освітніх груп.

- індивідуально-особистісні - цінності самого викладача, які формуються на основі суспільно-педагогічних і професійно-групових орієнтирів.

Такий багаторівневий підхід сприяє поглибленню розуміння педагогічної культури викладача й оптимізації його особистісного та професійного розвитку.

У професійній діяльності викладачів закладів вищої освіти важливе значення мають термінальні та інструментальні цінності,

що формують як загальні орієнтири, так і конкретні засоби досягнення успіху.

Термінальні цінності, або цінності-мети, визначають довготривалі переконання щодо найсуттєвіших аспектів професійної діяльності та особистого життя. До основних термінальних цінностей відносять:

- професійна самореалізація. Це прагнення до творчої, інноваційної педагогічної та науково-педагогічної діяльності, яка забезпечує можливість створення авторських методик, удосконалення освітніх підходів, розвиток професійної компетентності та досягнення високих результатів у навчальному процесі;

- освітня місія. Усвідомлення ключової ролі освіти як фундаментального засобу формування особистості здобувача вимагає глибшого акценту на розвиток його інтелектуальних і творчих здібностей. Освіта повинна забезпечувати не лише гідний рівень професійної підготовки, орієнтованої на перспективні виклики майбутнього, але й відповідність загальнолюдським і культурним стандартам. Важливо також посилити акцент на інтеграції пріоритетних цінностей у структуру педагогічної діяльності та наукових пошуків, що сприятиме гармонізації освітнього процесу з соціальними й культурними потребами сучасного суспільства;

- сприяння розвитку здобувача освіти. Прагнення формувати самостійних, критично налаштованих особистостей, спроможних до творчого самовираження, задоволення унікальних освітніх запитів та забезпечення гнучкого підходу до організації навчального процесу;

- наукові дослідження. Потяг до участі в науковій діяльності та внесок у розвиток науки з одночасним стимулюванням дослідницьких здібностей здобувачів освіти.

Інструментальні цінності, також звані як цінності-засоби, регулюють способи та стандарти реалізації термінальних цілей у практичній площині. До цих цінностей належать:

- етичні. Дотримання стандартів академічної доброчесності та професійної етики у викладацькій і науковій діяльності;

- міжособистісного спілкування. Формування конструктивних і довірливих відносин із студентами, колегами й співробітниками; сприяння створенню доброзичливого соціального клімату в освітньому середовищі;

- індивідуальні. Постійне прагнення до саморозвитку й професійного вдосконалення; формування автономності в діяльності; високі внутрішні стандарти роботи над собою;

- альтруїстичні. Формування таких рис, як толерантність, емпатія та готовність підтримувати студентів у їхньому особистісному розвитку й професійному зростанні.

Ці дві групи цінностей у своїй взаємодії визначають характер та якість професійної діяльності викладача вищої освіти, забезпечуючи всебічний розвиток як в освітній сфері, так і в соціальному та науковому контекстах.

Цілісна архітектура позитивного образу педагога традиційно поділяється на два ключові модулі: базовий та символічний. Базовий блок формується за рахунок природних характеристик (здоров'я, фізична та психічна витривалість), особистісних рис (гуманне ставлення, моральні якості, комунікативні здібності) і професійних складових (знання, навички, уміння, індивідуальний стиль роботи). Натомість символічний блок охоплює аспекти, пов'язані з візуальними, аудіальними, ольфакторними та кінестетичними характеристиками. Формування позитивного іміджу викладача – це систематична діяльність, спрямована на розкриття його індивідуальних і професійних особливостей, які сприяють ефективній реалізації його професійної ролі та позитивно впливають на розвиток освітнього й наукового середовища. У такому поєднанні внутрішнього змісту та зовнішніх атрибутів створюється фундамент для успішної науково-педагогічної діяльності.

Враховуючи особливості сучасного покоління студентів, які поєднують прагматизм і раціональність із високою психологічною вразливістю, роль викладача як емоційної опори стає критичною. Це підкреслює важливість створення позитивного професійного іміджу викладача закладу вищої освіти, який би заохочував інтерес до його особистості та дисципліни, сприяв формуванню довіри, поваги й симпатії, а також забезпечував атмосферу психологічного комфорту та безпеки на заняттях. Неодмінною складовою такого іміджу є його функціональність, що передбачає здатність вирішувати конкретні практичні завдання в процесі роботи й спілкування. З огляду на це, активне проектування та вдосконалення професійного іміджу викладача перетворюється на стратегічний напрям його особистісного розвитку в сучасному освітньому просторі.

Імідж викладача створюється як через безпосередню взаємодію зі студентами, колегами та науковими співробітниками, так і опосередковано – через використання можливостей цифрового середовища, зокрема соціальних мереж, персональних блогів, веб-сайтів або профілів на платформах. Процес формування інформаційного образу викладача в онлайн-просторі охоплює кілька ключових етапів:

- планування та створення інформаційного образу. На цьому етапі передбачається робота над формуванням власного професійного бренду як педагога чи науковця. Сюди входить популяризація власних досягнень і поширення релевантної інформації про свою діяльність;

- аналіз діяльності. Викладачеві важливо визначити свої цілі, вивчити приклади успішних професійних сторінок колег із закладів вищої освіти й оцінити власну діяльність та інформаційне наповнення, пов'язане з нею;

- вибір платформи. Це включає аналіз доступних цифрових майданчиків і їхніх функціональних можливостей для розміщення педагогічного та наукового контенту;

- заповнення особистого профілю. Передбачає надання чіткої інформації про особистість викладача: його професійні досягнення, наукові інтереси та теми для публікацій, які можуть зацікавити аудиторію;

- постійне управління іміджем. Це охоплює регулярну модернізацію інформації, активне ведення сторінок у соціальних мережах, публікацію нових матеріалів і підтримку комунікації з іншими учасниками цифрового середовища.

Створений позитивний онлайн-імідж викладача вищого навчального закладу має вирішальне значення в процесі формування індивідуальних освітніх траєкторій студентів. Він не лише допомагає здобувачам освіти усвідомити, як співпрацювати з викладачем і розуміти його як фахівця, а й сприяє розвитку їхніх навичок навчання протягом усього життя. З позиції інтернет-простору стає можливим оцінити професійні якості викладача та стиль його взаємодії зі студентами й колегами.

Висновки. Підсумки проведеного дослідження свідчать, що професійний і особистісний імідж викладача закладу вищої освіти є основоположним елементом для ефективної взаємодії в системі «педагог – студент». В умовах сучасних освітніх перетворень і глобальної цифровізації роль викладача виходить за межі простого

зовнішнього сприйняття, трансформуючись на потужний інструмент управління увагою, довірою та мотивацією здобувачів освіти. Аналіз показав, що формування цілісного іміджу здійснюється на основі глибокої внутрішньої культури, чітких аксіологічних орієнтацій і майстерного володіння навичками самопрезентації.

Важливо зазначити, що фундамент успішного іміджу полягає у гармонійному поєднанні професійної компетентності науковця та особистісної привабливості педагога. Це потребує не лише глибоких знань з предмета, але й розвитку емпатії, комунікативної гнучкості та психологічної стійкості. Однією з ключових складових цього процесу виступає «Я-концепція» викладача – усвідомлення особистої місії та етичних стандартів професійної діяльності, таких як академічна доброчесність і повага до студентської суб'єктності.

Окремий акцент було зроблено на необхідності переходу сучасного викладача до партнерської моделі взаємодії, відмовляючись від авторитарного стилю спілкування на користь фасилітації. Створення позитивного іміджу сприяє формуванню комфортного психологічного середовища, яке мінімізує бар'єри у комунікації та стимулює інтерес до навчання. Репутація особистості викладача, яка часто впливає на враження ще до безпосереднього контакту, відіграє важливу роль у побудові першого кредиту довіри. Отже, цілеспрямоване вдосконалення професійного образу є невід'ємною складовою педагогічної майстерності, яка суттєво впливає на успішність освітнього процесу і посилює конкурентоспроможність закладу вищої освіти на сучасному ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Лугова В. М., Чумак Г. М. Формування професійного іміджу викладача в закладах вищої освіти. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка». 2019. Том 6, № 11. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/issue/view/14> (дата звернення: 01.04.2026).

2. Лугова В., Чумак Г. Напрями удосконалення іміджу викладача закладу вищої освіти. Молодий вчений. 2020. Т. 3, № 79. С. 79–82. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-82> (дата звернення: 01.04.2026).

3. Варнавальська І., Чепок Р. Основні чинники професійного іміджу педагога. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка. 2024. № 20. С. 228–233. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.27> (дата звернення: 01.04.2026).

4. Педагогіка вищої школи. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / За ред. В. Е. Луначека, Н. О. Ткачової. Харків : ХНУ імені

В. Н. Каразіна, 2024. 344 с. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/19031> (дата звернення: 01.04.2026).

5. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Формування позитивного іміджу майбутнього викладача вищої школи як складова його професійної підготовки. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія: Педагогіка і психологія. 2020. № 2 (20). С. 251–258.

6. Ніколаеску І. О. Розвиток професійного іміджу соціального педагога в післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Черкаси, 2011. 20 с.

7. Горовенко О. А. Формування особистісно-професійного іміджу вчителя загальноосвітнього навчального закладу засобами самопрезентації : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2013. 20 с.

8. Таможська І. В. Педагогічні та науково-педагогічні працівники, здобувачі освіти як суб'єкти адаптивної педагогічної системи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2024. № 37 (2). С. 159–179. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-37-159-179> (дата звернення: 01.04.2026).

9. Tamozhska I. et al. The Educational Paradigm as a Conceptual Model of Developing Competencies During Learning. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2024. Vol. 16, no. 2. Pp. 152–164. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/16.2/851> (дата звернення: 01.04.2026).

10. Михайленко О. В. Формування професійного іміджу викладачів закладу вищої освіти як проблема педагогічної теорії і практики. *Міждисциплінарні підходи та педагогічна майстерність у підготовці здобувачів вищої освіти та підвищенні кваліфікації персоналу* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 28 квіт. 2025 р.). Чернігів: Пенітенціарна академія України, 2025. С. 459–463. URL: <https://rau.edu.ua/wp-content/uploads/2025/05/Матеріали-II-Міжнародної-науково-практичної-конференції-м.-Чернігів-ПАУ-28.04.2025.pdf#page=459> (дата звернення: 01.04.2026).

11. Барна Н. В. Іміджологія : навч. посіб. / За наук. ред. В. М. Бебика. Київ: Університет «Україна», 2008. 217 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/1_1776_66617386.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

12. Хавкіна Л. М. Іміджологія : навч.-метод. посіб. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 64 с.

13. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с. URL: https://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?S21STR=ukr0000728_4 (дата звернення: 01.04.2026).

14. Дячук В. П. Іміджологія. Соціокультурний вимір: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 308 с. URL: https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3688/Diachuk_Imigologia.pdf (дата звернення: 01.04.2026).

15. Навроцька М. М. Імідж педагога в освітньому просторі. *Таврійський вісник освіти*. 2014. № 1 (45). С. 8–12.

16. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Кондор, 2011. 628 с.

17. Тимошко Г. Особливості розвитку позитивного іміджу викладача закладу вищої освіти. *Дев'ять Флорівських читання* : матеріали наук.-практ. конф. / За ред. Т. Янченко, О. Герасимчука. Чернігів: НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2025. С. 142–146. URL: <https://inst-hist.chnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/12/zbirnyk-ih-florivskyh-chytan-2025.pdf#page=142> (дата звернення: 01.04.2026).

References

1. Luhova, V. M., & Chumak, H. M. (2019). Formuvannja profesijnogho imidzhu vykladacha v zakladakh vyshhoji osvity [Formation of the professional image of a teacher in higher education institutions]. *Adaptivne upravlinnja: teorija i praktyka. Serija «Pedagoghika»* [Adaptive Management: Theory and Practice. Series «Pedagogy»], 6(11) [in Ukrainian].

2. Luhova, V., & Chumak, H. (2020). Naprjamy udoskonalennja imidzhu vykladacha zakladu vyshhoji osvity [Directions for improving the image of a teacher of a higher education institution]. *Pedagoghichni nauky. «Molodyj vchenyj»* [Pedagogical Sciences. «Young Scientist»], 3(79), 79–82 [in Ukrainian].

3. Varnavska, I., & Chepok, R. (2024). Osnovni chynnyky profesijnogho imidzhu pedaghogha [The main factors of the teacher's professional image]. *Tavrijskyj naukovyj visnyk. Serija «Ekonomika»* [Taurian Scientific Herald. Series «Economics»], (20), 228–233 [in Ukrainian].

4. Luniachek, V. E., & Tkachova, N. O. (Eds.). (2024). *Pedagoghika vyshhoji shkoly. Osnovy naukovykh doslidzhenj* [Higher school pedagogy. Fundamentals of scientific research]: navchalnyj posibnyk. [Tutorial]. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina [in Ukrainian].

5. Poyasok, T. B., & Bespartochna, O. I. (2020). Formuvannja pozytyvnogho imidzhu majbutnjogho vykladacha vyshhoji shkoly jak skladova jogho profesijnogi pidghotovky [Formation of a positive image of the future teacher of higher education as a component of their professional training]. *Visnyk universytetu imeni Aljfreda Nobelia. Serija «Pedagoghika i psykholohija»* [Bulletin of Alfred Nobel University. Series «Pedagogy and Psychology»], 2(20), 251–258 [in Ukrainian].

6. Nikolaiesku, I. O. (2011). *Rozvytok profesijnogho imidzhu socialnogho pedaghogha v pisljadyplomnij osviti* [Development of the professional image of a social pedagogue in postgraduate education] : avtoref. dys... kand. ped. nauk. [Author's abstract of PhD thesis]. Cherkasy [in Ukrainian].

7. Horovenko, O. A. (2013). *Formuvannja osobystisno-profesijnogho imidzhu vchytelja zaghaljnoosvitnjogho navchalnogho zakladu zasobamy samoprezentaciji* [Formation of personal and professional image of a teacher of a general educational institution by means of self-presentation] : avtoref.

dys.... kand. ped. nauk. [Author's abstract of PhD thesis]. Kharkiv [in Ukrainian].

8. Tamozhska, I. V. (2024). Pedagoghichni ta naukovo-pedagoghichni praciovnyky, zdobuvachi osvity jak sub'jekty adaptivnoji pedagoghichnoji systemy [Pedagogical and scientific-pedagogical workers, students as subjects of the adaptive pedagogical system]. *Pedagoghichna osvita: teorija i praktyka* [Pedagogical Education: Theory and Practice], 37(2), 159–179 [in Ukrainian].

9. Tamozhska, I., Rud, O., Medynskyi, S., Polukhtovych, T., Kuzemko, N., & Rudenko-Kraievska, N. (2024). The Educational Paradigm as a Conceptual Model of Developing Competencies During Learning. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 16(2), 152–164 [in English].

10. Mykhailenko, O. V. (2025). Formuvannja profesijnogho imidzhu vykladachiv zakladu vyshhoji osvity jak problema pedagoghichnoji teoriji i praktyky [Formation of the professional image of teachers of a higher education institution as a problem of pedagogical theory and practice]. *Mizhdyscyplinarni pidkhody ta pedagoghichna majsternistj u pidgotovci zdobuvachiv vyshhoji osvity ta pidvyshhenni kvalifikaciji personalu* [Interdisciplinary approaches and pedagogical mastery in the training of higher education seekers and professional development of staff]. Chernihiv: PAU [in Ukrainian].

11. Barna, N. V. (2008). Imidzhelohija [Imagology]: navch. posib. dlja dystancijnogho navchannja. [Tutorial for distance learning]. Kyiv: Universytet «Ukrajina» [in Ukrainian].

12. Khavkina, L. M. (2017). Imidzhelohija [Imagology]: navchaljno-metodychnyj posibnyk. [Educational and methodical manual]. Kharkiv: KhNU imeni V.N. Karazina [in Ukrainian].

13. Busel, V. T. (Ed.). (2005). Velykyj tлумachnyj slovnyk suchasnoji ukrajinsjkoji movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv; Irpinj: Perun [in Ukrainian].

14. Diachuk, V. P. (2017). Imidzhelohija. Sociokuljturnyj vymir [Imagology. Socio-cultural dimension]: navchaljnyj posibnyk. [Tutorial]. Kyiv: Vydavnytvo Lira-K [in Ukrainian].

15. Navrotska, M. M. (2014). Imidzh pedagoga v osvitnjomu prostori [The image of a teacher in the educational space]. *Tavrijskyj visnyk osvity* [Taurian Education Herald], 1(45), 8–12 [in Ukrainian].

16. Turkot, T. I. (2011). Pedagoghika vyshhoji shkoly [Pedagogy of higher school]: navch. posib. [Tutorial]. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].

17. Tymoshko, H. (2025). Osoblyvosti rozvytku pozytyvnogho imidzhu vykladacha zakladu vyshhoji osvity [Features of the development of a positive image of a teacher of a higher education institution]. *Dev'jati fljorivsjki chytannja* [Ninth Florivski Readings]. Chernihiv: NUCHK imeni T. H. Shevchenka [in Ukrainian].

Наталія НОСОВЕЦЬ

ORCID 0000-0003-1536-4870
Кандидат педагогічних наук, доцент,
проректор з наукової роботи,
Національний університет
«Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна)
E-mail: ppmtpn@gmail.com

Nataliia NOSOVETS

ORCID 0000-0003-1536-4870
PhD in Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Vice-Rektor for Scientific Work,
T. H. Shevchenko National
University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine)
E-mail: ppmtpn@gmail.com

Юрій МИСЛИВЕЦЬ

ORCID 0009-0003-3540-0418
Аспірант кафедри педагогіки, психології
і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна)
E-mail: ppmtpn@gmail.com

Yurii MYSLYVETS

ORCID 0009-0003-3540-0418
Postgraduate of the Department of
Pedagogy, Psychology and
Methodology of Technological
Education, T. H. Shevchenko National
University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine)
E-mail: ppmtpn@gmail.com

Олександр КАЛМИКОВ

ORCID 0009-0008-5426-6986
Аспірант кафедри педагогіки, психології
і методики технологічної освіти,
Національний університет
«Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна)
E-mail: ppmtpn@gmail.com

Oleksandr KALMYKOV

ORCID 0009-0008-5426-6986
Postgraduate of the Department of
Pedagogy, Psychology and Metho-
dology of Technological Education,
T. H. Shevchenko National
University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine)
E-mail: ppmtpn@gmail.com
